



met, talán, mert nem vállalunk felelősséget... emberek vagyunk... olyanok, mint a tűzdobáló, Andreas, a katona, Edna, vagy a lótuszvirágos lány és a többiek...

Az író kifejezésmódja lenyűgöző, és ez nem csak az adott korra és földrajzi tájegységre vonatkozó tárgyak, eszközök ábrázolásában nyilvánul meg, hanem az emberek gondolkodásmódjának, egymáshoz való viszonyulásának korhű jellemzésében is. Ettől a hangulattól pillanatokon belül ott és abban a helyzetben, környezetben érezzük magunkat, mint a főhős és az őt körülvevő szereplők.

A könyvben a történetek nem évszámok szerint követik egymást, sorrendben, de mindegyik valamelyik régi életről szól. „Régi életek krónikása vagyok” – vallja önmagáról a szerző.

Fotó: [www.facebook.com/tuzdobalo](http://www.facebook.com/tuzdobalo)

A műben helyet kap a meditációban szerzett élményeinek leírása, az előző munkájából idézett részek – *Utazásaim Rőt Macskával* –, valamint a tulajdonképpeni történet kifejtése, elmesélése.

A *tűzdobáló* című könyv ajánlott mindenkinek, aki érdeklődést mutat a lelki utazás, reinkarnáció, spiritualitás iránt.

A művészi borítóterv Deák Lea munkája.

**FALUVÉGI ANNA**

**82**

## Érzelmes gúnyrajz egy álomról

James Franco: *A katasztrófaművész*

A meta korában elfogadott, hogy ami annyira rossz, hogy rosszabb nem is lehetne, az már valójában jó. A széles körben a világ második legrosszabb filmjének tartott 2003-as *A szoba* (*The Room*) azoknak a filmeknek az elit kategóriájába tartozik, amelyek épp rémes minőségüknél fogva tettek szert kultuszstátusra – emellett készítésének története is van annyira izgalmas, hogy arról külön film készüljön Hollywoodban.

Tudták, hogy a Wikipedia angol *Kultfilm* szócikkében külön szegmenst szentel azoknak a filmeknek, amelyek „annyira rosszak, hogy már jók”? A Z-filmeknek is nevezett alkotásokat Michael Medved kritikus aposztrofálta a fenti módon.

Általában kis költségvetésű mozikról van szó, amelyek annyira rosszul vannak megírva, megrendezve és eljátszva, hogy nevetségessé, ezáltal akaratlanul komédiává válnak, nem ritkán saját rajongótábort alakítanak ki, de általában csak a videomegjelentést követően, miután a mozipénztáraknál óriásit buktak. A későbbiekben már csak marketing kérdése, hogy a nézők rettenetesnek vagy az avantgárd határát súroló módon vakmerőnek tartják őket.



*Istenem, sikerült elmondani a replikát! – ötvenedik próbálkozásra*

**83**

Az elmúlt évtizedekben a világ legrosszabb filmje címmel Ed Wood 1959-es, *9-es terv a világűréről* (*Plan 9 from Outer Space*) című alkotását volt szokás illetni, amelynek elkészülteiről és excentrikus író-rendező-produceréről 1994-ben Tim Burton készített filmet (már Johnny Depp szempillaspiráljáért és fehér angórapulóveréért is érdemes megnézni, de nem csak azért). A kétezres évek elején aztán kihívója akadt a megtisztelő cím viselőjének. Tommy Wiseau, egy totálisan tehetségtelen, ám annál ambiciózusabb filmművész-aspiráns állt elő 2003-ban a megmagyarázhatatlan okokból *A szoba* (*The Room*) címet viselő filmjével, s az szinte azonnal internetes hírhedségre tett szert. Felejthetetlenül csapnivalóan eljátszott jelenetei („Oh hi, Mark”) az első „viral” videók között voltak, hiszen a bemutató épp az internet hajnalára, a YouTube és a netes fórumok kultúrájának ártatlan kezdetekre esett. Az első látványos bukás után alig egy évvel már éjféle vetítéseket szerveztek belőle a mozikban, ahol a nézők kórusban szavalták a párbeszédet a színészekkel, beöltöztek a szereplőkhöz hasonló jelmezekbe – például a szintén teljesen megmagyarázhatatlan szmokingba –, vagy éppen kellékeket dobáltak a vászonra. *A szoba* rövid úton „a rossz

filmek *Aranypolgárává*” nőtte ki magát.

James Franco színész-rendező annak a generációnak a tagja, amely ezeken az ős-mémeken tanult bele a születőben lévő digitális világba. Nem csoda hát, hogy másfél évtizeddel, egy Aranyglóbuszsal és egy Oscar-jelöléssel később úgy döntött, a maga részéről *A katasztrófaművész* (*The Disaster Artist*) címmel megfilmesíti *A szoba* születésének történetét, a wiseau-i hagyományokat folytatva magára vállalva mind a rendezést, mind a főszerepet. A forgatókönyv alapjául Wiseau legjobb barátjának és főszereplő-társának, Greg Sesterónak az azonos című könyve szolgált – Sesterót *A katasztrófaművészből* James Franco testvére, Dave Franco



Mit vétettünk? A stáb türelmének utolsó cseppjei



alakítja. Ő az, aki a könyvben és a filmben is bevezet bennünket ennek a döbbenetesen furcsa figurának a világába, vagy inkább a látomásába.

Mert Tommy Wiseau valódi álmodozó volt, így érthető, hogy *A katasztrófaművész* az amerikai álom kérdését is boncolgatja. Az amerikai kultúrában mélyen gyökerező mítosz emberek millióit csábította már az Újvilágba, irodalmi műveket, drámákat és természetesen filmeket ihletett. Tommy Wiseau története az amerikai álom fonák megtestesülése, James Franco filmje pedig egy amerikai válasza minderre. Wiseau a valóságban és a filmben is a saját álomvilágában élt. Meggyőződése volt, hogy csak akarnia kell, nem szabad feladnia, és teljesülni fog a vágya: híres színész

Szerintük vicces – Dave Franco és James Franco

lesz. Persze, ellentétben sok más álmodozóval, ő azt is nagyon jól tudta, hogy ez az egész felhajtás pénz nélkül nem megy. De ez számára nem jelentett gondot: filmjének hatmillió dolláros költségvetését a saját zsebéből húzta elő – máig rejtély, honnan tett szert rá. A forgatáshoz szükséges eszközöket a szokásokkal ellentétben nemcsak kibérelte, hanem egyenesen megvásárolta, munkatársait busásan megfizette, a premierre bérelt limuzinnal érkezett – láthatóan véresen komolyan vette,

amit csinált. Mindemellett az is biztosnak tűnik, hogy nem amerikai, bár azt, hogy honnan származik, soha nem árulta el, pedig azonosíthatatlan akcentusa miatt kollégái gyakran faggatták erről. Az utóbbi években számos elmélet látott napvilágot Wiseau személyazonosságáról, a legvadabb elképzelések szerint ő valójában egy kelet-európai bűnöző, aki egy sikeres gépeltérítés után ejtőernyővel szökött meg a hatóságok elől, és azóta senki nem hallott róla.

Az (ezúttal tényleg) igaz történet alapján készült játékfilmet csakis vígjátékként lehetett elkészíteni, hiszen a valódi történet is hisztérikus. Franco filmjének minden percében nevettek, ám csak első pillantásra tűnhet úgy, hogy a célja a gúnyolódás. A dokumentarista, folyamatos intertextuálissal súlyosbított komédiát mélységes empátiával követte ki, Wiseau figuráját pedig sokrétű humorral formálta meg. Hihetetlen, de bármennyire is ismerjük az alapanyagot, bármennyit is gúnyolódtunk már *A szoba* alulmúlhatatlan filmművészeti teljesítményén, nagyjából *A katasztrófaművész* felétől komolyan elkezdjük mérlegelni, vajon még mindig Wiseau-n nevetünk-e, vagy már rég vele együtt. Franco szereplőjén keresztül valójában az alkotásról, a művészetéről beszél, arról a visszafoghatatlan vágyról, hogy valamit létrehozzunk, vagy ettől is eltekintve egyszerűen teljesítsük az álmunkat. Képes teljesen más perspektívába helyezni a világ egyik legtöbbet csúfolt filmjét és filmesét, úgy, hogy a különc, ismeretlen származású, korú, hátterű, emberre kevésbé emlékeztető viselkedésű Wiseau-val váratlanul elkezdünk együtt érezni. Ne lepődjünk meg, ha néhányszor meg is hatódunk azon az őszinteségen, amellyel a barátságáról vall. Ez az a jellemzője *A katasztrófaművésznek*, ami messze elemeli az életrajzi filmekből, a paródiáktól,

vagy bármi olyasmitől, ami kiszámítható volna. Éppoly meglepőre és váratlanra sikerült, mint *A szoba* maga – azzal az egy különbséggel, hogy utóbbival ellentétben *A katasztrófaművész* a végtelenségig tisztában van önmagával, így az érzékeny, öniro-nikus rendezésnek és a sokszoros másolat-mivoltával mindvégig kapcsolatban maradó színészi játéknak köszönhetően (hiszen Francóéknak jól kell eljátszaniuk embereket, akik épp rosszul játszanak szerepeket) onnan fog ütni, ahonnan a legkevésbé várjuk.

**NAGY ORSOLYA**

***A katasztrófaművész*  
(*The Disaster Artist*)**

2017, USA

**Rendezte:** James Franco

**A forgatókönyvet írta:** (Greg Sestero és Tom Bissell könyve alapján) Scott Neustadter és Michael H. Weber

**Fényképezte:** Brandon Trost

**Zene:** Dave Porter

## Szatmári Lorca-előadás váradi vendégművésszel

Tóth Tünde nagyváradi színművészt hívta mag a szatmárnémeti Harag György Társulat a *Bernarda Alba háza* címszerepére. Sorin Militaru rendezése a nőről, társadalomról, családról, szerelemről és vágyakról, az elzártságról szól.

Sorin Militaru okos rendező. Federico García Lorca legismertebb és legjátszottabb drámájának előadását nem kanyarította el a #metoo kampány és családon belüli erő-

szak elleni küzdelem felé, hanem a nehezebb utat választotta. Előadása a költőiség felé fordul, nem harcolni akart, de megmutatni, milyen rombolást végezhet a lelkekben, a szel-lemben a társadalmi elvárások vakon teljesítése, a fizikai, szellemi szabadság és szabad döntés hiánya.

